

โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตและเตรียมความพร้อม รับมือภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นแกนหลัก

หลักการและเหตุผล

เหตุภัยพิบัติต่างๆ ในประเทศไทย เกิดมากขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทั้ง เหตุภัยพิบัติสึนามิ ดินโคลนถล่ม ไฟไหม้ป่า น้ำท่วมจากเหตุฝนตกมาก น้ำล้นเขื่อน น้ำป่าไหลหลาก พายุพัดถล่มบ้านเรือน รวมทั้งภัยพิบัติจากเหตุความรุนแรงทางการเมืองและสังคม เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินอย่างประเมินค่ามิได้ และ ภัยพิบัติจึงมิใช่เรื่องไกลตัวสำหรับคนไทยอีกต่อไป

กรณีประสบภัยน้ำท่วมทั่วประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรายงานเมื่อ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า มีพื้นที่ประสบภัย ๕๑ จังหวัด ๕๔๖ อำเภอ ๓,๘๗๗ ตำบล ๓๑,๑๗๖ หมู่บ้าน ๒,๕๒๓,๖๐๘ครัวเรือน มีผู้ได้รับผลกระทบ ๘,๖๖๓, ๒๒๑ คน มีผู้เสียชีวิต ๒๓๒ ราย นักวิชาการประมาณการณ์พื้นที่เกษตรเสียหาย มากกว่า ๑๐ ล้านไร่ เป็นความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในวงกว้าง

เมื่อเกิดเหตุประสบภัย จะเกิดภาวะฉุกเฉิน มีผู้เดือดร้อนจำนวนมากและหลายประเภท ทั้งบาดเจ็บเจ็บป่วย ขาดน้ำ ขาดอาหาร ขาดการติดต่อสื่อสาร อยู่ในภาวะเสี่ยงโดยเฉพาะกลุ่มผู้อ่อนแอ เช่น ผู้ป่วย เด็ก คนชรา ที่ช่วยตนเองไม่ได้จะอยู่ในภาวะอันตรายมากที่สุด และจากเหตุภัยพิบัติหลายครั้ง พบว่าระบบการช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัด ด้วยเหตุ หลายประการ ทั้งอาจไม่ได้มีแผนเพื่อการรับมือกับปัญหาวิกฤติที่ดีพอ หรือ เหตุการณ์เกิดขึ้นกว้างขวางกว่าที่ประเมินไว้ หรือ ระบบที่วางไว้เกิดขัดข้องรุนแรงตามมาภายหลังเกิดเหตุ รวมทั้งระบบระเบียบขาดความยืดหยุ่นคล่องตัว ในการดำเนินงาน ฯลฯ

บทเรียนสำคัญจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ ทั้งภัยพิบัติสึนามิ และภัยน้ำท่วม คือ ผู้ที่ประสบภัยจะรอรับบริการอย่างเดียวไม่ได้เพราะจะมีผู้เดือดร้อนจำนวนมาก และในบรรดาผู้เดือดร้อนมีระดับที่แตกต่างกัน มีทั้งผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ ผู้ที่ช่วยตนเองได้ซึ่งพร้อมที่จะช่วยคนอื่นได้ด้วย ชุมชนจึงเป็นด่านแรก ที่จะได้รับผลกระทบ ในขณะที่การจัดการภัยพิบัติที่มาจากศูนย์กลาง ไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ทั้งหมด รวมทั้งอาจจะละเลยศักยภาพทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วในชุมชน ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงโดยชุมชนเอง จึงเป็นทางเลือกหลักในการเติมช่องว่าง ดังกล่าว

หลักการที่สำคัญ คือ การบรรเทาทุกข์และสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิตโดยชุมชนผู้ประสบภัย เป็นแกนหลัก ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนผู้ประสบภัย “ **ตั้งทีม** ” ลูกขึ้นมารวมกลุ่มแก้ปัญหาด้วยตนเองตั้งแต่ ต้น และ สนับสนุนให้เครือข่ายชุมชน หรือ ผู้ที่มีจิตสาธารณะอื่นๆได้เข้าไปหนุนช่วยอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีนัยยะ ที่ลึกซึ้งหลายประการ

หนึ่ง ใช้ “ความเดือดร้อน “ เป็นเงื่อนไขในการจัดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่าย องค์กรท้องถิ่นและภาคีความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

สอง เป็นการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนที่ค้ำใจถึง “ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จิตใจ และจิตวิญญาณ “ ที่ไม่กดทับศักยภาพของผู้ประสบภัย

สาม เป็นการช่วยเหลือที่สนับสนุนให้ “ คนใน ” ดูแลกันเอง ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดของ การเรียนรู้ท่ามกลาง การทำ ได้ฝึกการจัดการ การแบ่งปัน และได้เรียนรู้ว่าใครซื่อสัตย์โปร่งใส ไว้วางใจได้

สี่ เกิดการช่วยเหลือที่ตรงกลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับวัฒนธรรมและความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งเกิดการกระจายสู่ผู้เดือดร้อนได้รวดเร็ว และตัดวงจรทุจริตคอร์รัปชันของระบบ

ห้า ช่วยชุมชนผู้ประสบภัยสร้างความผูกพันและระบบการดูแลกันเองซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันและการช่วยเหลือกันเองในระยะยาว รวมทั้งอาจข้ามพ้นความขัดแย้งที่เคยมี

หก เป็นกระบวนการเยียวยาจิตใจ จากที่หวาดกลัว หดหู่ หมดกำลังใจ สิ้นหวัง ให้พลิกกลับมาเป็นพลังแห่งการต่อสู้ ตั้งหลักและเดินหน้าได้อย่างมั่นใจเพราะมีเพื่อน มีกลุ่ม มีเครือข่าย

เจ็ด เป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายชุมชน และนักจัดระบบชุมชนรุ่นใหม่ ให้เข้าใจ ปัญหาเชิงโครงสร้าง สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาชุมชนท้องถิ่นกับปัญหาเชิงโครงสร้างได้ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน

แปด สามารถเชื่อมโยงกับเพื่อนผู้ประสบภัยอื่นๆให้เป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ช่วยเหลือกันเองเมื่อมีภัยและนำไปสู่การพัฒนาเรื่องของสังคมโดยรวม เป็นกระบวนการ “ สร้างสำนึกสาธารณะ “ ผ่านเหตุภัยพิบัติ

เก้า เป็นกระบวนการตั้งต้นที่จะกระตุ้นให้ชุมชนผู้ประสบภัย เปลี่ยนเป็น “ ชุมชนป้องกันภัย “ โดยการร่วมกันทำแผน คิดค้นกระบวนการป้องกันภัยที่สอดคล้องกันระหว่างความรู้ภายนอก กับ ภูมิปัญญาในแต่ละ ภูมิโนเวศน์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

สิบ เป็นกระบวนการพัฒนา “ แนวราบ “ ที่เน้นการคิดจากฐานรากสู่ข้างบน แทนการพัฒนาแนวตั้ง รวมศูนย์อำนาจที่เป็นต้นเหตุของปัญหาหลายประการในสังคมไทยปัจจุบัน

จากการสูญเสีย ในเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ถล่มในพื้นที่อันดามัน มีชุมชนประสบภัยในระดับต่างๆถึง 407 ชุมชน จำนวนผู้เดือดร้อน 12,480 ครอบครัว มีงบประมาณจากทั้งรัฐบาลและเงินบริจาค ลงไปในพื้นที่ จำนวนนับหมื่นล้านบาท ในบรรดาปัญหาทั้งหมด มีผู้ประสบภัยสึนามิกลุ่มหนึ่ง ที่ผ่านการจัดกระบวนการพัฒนาแบบเข้มข้น โดยกลุ่มนักพัฒนาที่มีประสบการณ์ “ จัดระบบชุมชน “ มานานกว่า 10 ปี สนับสนุนให้ผู้ประสบภัย ลูกขึ้นมารวมกลุ่มกันแก้ปัญหาของตนเอง โดยการสร้างบ้านพักชั่วคราว ร่วมจัดการกับเงินและของบริจาคที่มี

ผู้ช่วยเหลือจำนวนมาก รวมกลุ่มกันสร้างบ้าน จัดทำกองทุนหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูอาชีพ มีการอบรมทรัพย์สินเพิ่มเติม จนพัฒนาเป็นธนาคารชุมชน และ กลุ่มออมทรัพย์ของเครือข่ายฯ มีเงินปันผลนำมาจัดเป็นสวัสดิการของชุมชน รักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยจัดทำศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ชาวเลและการแสดงในหลายพื้นที่ ทำให้การสนับสนุนต่อยอดเพิ่มเติมจากองค์และหน่วยงานเป็นไปอย่างมีระบบมากขึ้น รวมตัวกันเป็น “ **เครือข่ายผู้ประสพภัยสึนามิและสิทธิชุมชน** ” ที่มีสมาชิก 105 ชุมชน ผลักดันแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ทั้งเรื่องที่ดิน/ทรัพยากร ปัญหาชาวเล และคนไทยพลัดถิ่นคนไร้สัญชาติ ที่มีกลไกร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ คณะกรรมการระดับจังหวัดและ คณะกรรมการระดับชาติ ที่แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่งผลให้ยุติการไล่ที่ในพื้นที่อันดามัน เกิดพื้นที่นาร่อง การแก้ปัญหาที่ดินในรูปแบบ **สิทธิร่วมของชุมชน** หรือ **โฉนดชุมชน** จำนวน 20 ชุมชน เกิดมติคณะรัฐมนตรี **เรื่องการปกป้องพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษของชาวเล** และเกิดการยกร่าง **แก้ไขพรบ.สัญชาติว่าด้วยการคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่น** ซึ่งอยู่ในสภาลำดับที่ 52 ร่วมกันปกป้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยการจัดตั้ง “ **กองทุนปกป้องที่ดิน ทรัพยากรและสิทธิชุมชน** ” ที่สมาชิกร่วมกันสมทบทุกเดือน สามารถกำหนดแผนความต้องการของตนเองได้ เข้าร่วมการพัฒนาเรื่องอื่นๆ ของสังคมได้ รวมทั้งการจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติ โดยมีทีมงานเครือข่ายและมีอุปกรณ์ในการรับมือภัยพิบัติ ที่มีการฝึกซ้อมเป็นประจำ ทำหน้าที่เฝ้าระวังภัยและทำกิจกรรมทุกด้านในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถไปหนุนช่วยชุมชนอื่นๆ ได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุ ดังเช่น กรณีเกิดเหตุประสพภัยน้ำท่วม ทีมเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติเครือข่ายผู้ประสพภัยสึนามิฯ เดินทางไปช่วยเหลือผู้ประสพภัยน้ำท่วมในจังหวัดนครราชสีมา อุดรธา สงขลา และ สุราษฎร์ธานี รูปธรรมและกระบวนการที่ผ่านมาจึงเป็นบทพิสูจน์ของการ “ **พลิกวิกฤตเป็นโอกาส** ” **สร้างการเรียนรู้ท่ามกลางการทำหลังประสพภัยพิบัติ** ซึ่งเมื่อเทียบชุมชนผู้ประสพภัยสึนามิ อีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่มีโอกาสได้ผ่านกระบวนการดังกล่าว ก็ยังไม่มีความพร้อม

จากข้อเสนอการปฏิรูปการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อความเป็นธรรมและยั่งยืน พบว่าประเทศไทยมีทรัพยากรน้ำสมบูรณ์ แต่ประสบปัญหาด้านอุทกภัยและภัยแล้งเป็นประจำทุกปี ในบางพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งในปีเดียวกัน ในหลายพื้นที่เกิดความขัดแย้งโดยเฉพาะการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ การขุดลอกลำน้ำและการดูตทรายที่กระทบวิถีชีวิต ฯลฯ อันเนื่องมาจากปัญหาการจัดการทั้ง **ด้านนโยบาย โครงสร้างองค์กร และ กฎหมาย** โดยภาพรวมเป็นกระบวนการแก้ปัญหาแบบแยกส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ภูมินิเวศน์วัฒนธรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่จะต้องมีการเรียนรู้ในทุกระดับ อย่างไรก็ตาม จากการเกิดภาวะน้ำท่วมรุนแรงทั่วประเทศ ในครั้งนี้ทำให้ทุกภาคส่วน ตื่นตัวและตระหนักว่าเป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข

ดังนั้น การเปลี่ยนภัยพิบัติ เป็น “ **กระบวนการพัฒนา** ” ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ คน ชุมชน เครือข่าย และภาคีความร่วมมือ ควรเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การฟื้นฟูทุกด้านเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีพัฒนาการต่อเนื่อง ไปสู่การมีแผนรับมือภัยพิบัติ การจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งการฟื้นฟูภัยพิบัติโดยชุมชนควรเร่งดำเนินการไปควบคู่ไปกับการ

บรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น จึงเกิด โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตและเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นแกนหลัก ขึ้น

วัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างพื้นที่นำร่องกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิตหลังประสบภัยน้ำท่วมโดยชุมชนและเครือข่ายเป็นแกนหลัก
2. สร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันวิชาการ สื่อมวลชน ฯลฯ ผ่านกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน
3. สนับสนุนให้เครือข่ายชุมชนมีแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ แผนการพัฒนาชุมชน และขยายผลสู่ประเด็นอื่น ๆ และ พื้นที่อื่น ๆ
4. ผลัดดันนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติ และการจัดทรัพยากร โดยการมีกลไกร่วมของทุกภาคส่วน ผ่านการสื่อสารสาธารณะและสังคม

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน 5 เครือข่ายพื้นที่ (ระดับตำบล / ภูมิภาคเดียวกัน)

จังหวัด	สาระสำคัญของเครือข่ายพื้นที่เป้าหมาย
<p>1. นครราชสีมา ต. กระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย (11 หมู่บ้าน)</p>	<p>ตำบลกระเบื้องใหญ่ เป็นหนึ่งใน 12 ตำบล ของอำเภอพิมาย ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมใหญ่และเครือข่ายผู้ประสบภัยสีนามิ ฯ ได้นำอาหาร (ตั้งโรงครัว) และเรือกู้ภัยเข้าไปช่วยเหลือ</p> <p>หลังจากน้ำลดได้มีการไปร่วมประชุมสรุปบทเรียนเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำแผนรับมือภัยพิบัติและการฟื้นฟูวิถีชีวิตกับเครือข่ายผู้ประสบภัยสีนามิ ฯ</p> <p>หลังจากนั้น ได้มีการทำโครงการฟื้นฟูอาชีพผละรายได้ โดยการสนับสนุนจาก อบต. อาทิจ เช่น การปลูกผัก ทำปลาร้า ทำนา เลี้ยงปลา รวมทั้งได้ตั้งทีมรับมือภัยพิบัติที่มีสมาชิกมาจากทุกหมู่บ้าน มีการหารือกันเบื้องต้นที่จะทำการสำรวจและแก้ไขพื้นที่ซึ่งจะทำให้น้ำระบายได้ดีขึ้นซึ่งต้องประสานแผนกันในระดับอำเภอและระดับจังหวัด</p> <p>จึงควรสนับสนุนทั้งการเสริมความเข้มแข็งชุมชน ท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจเรื่องภัยพิบัติและฝึกแผนปฏิบัติจริง เพื่อเป็นตัวอย่างให้ตำบลใกล้เคียงได้เรียนรู้และเป็นการช่วยสร้างรูปธรรมหนึ่งในโคราชโมเดล</p>
<p>2. ปทุมธานี * อำเภอเมือง อำเภอสามโคก (10 หมู่บ้าน)</p>	<p>เครือข่ายสิ่งแวดล้อมเมืองปทุมธานี เป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบน้ำท่วมและอยู่ในแนวการทำผนังกันไม่ให้น้ำเข้ากรุงเทพ ฯ (การเชื่อมโยงตามระบบภูมิเวศน์ สายคลอง)</p> <p>เครือข่าย ฯ มีสมาชิกจำนวน 45 ชุมชน เริ่มการเชื่อมโยงกันเรื่องการจัดการน้ำเสียและขยะในคลองต่างๆ 4 สายคลองใหญ่ ประกอบด้วย คลองเมืองปทุม คลองสามโคก คลองเปรมประชากร และ คลองรังสิตประยูรศักดิ์ (มี10 คลองย่อย)</p>

	<p>การทำระบบบำบัดน้ำเสียราคาถูกทุกครัวเรือน ในชุมชนคลองบางปรอก ทำให้ได้รับรางวัลจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก รวมทั้งเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้บรรจุเรื่องการบำบัดน้ำเสียทุกครัวเรือนเข้าเป็นเทศบัญญัติ (กำลังอยู่ระหว่างการขยายผลสู่ชุมชนต่าง ๆ)</p> <p>เมื่อเกิดเหตุน้ำท่วมแกนนำเครือข่าย ฯ ได้มีการสำรวจปัญหาผลกระทบ ความต้องการและประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ รวมทั้งมีการระดมกำลังกันเพื่อทำกระสอบทรายกันน้ำ การจัดเวรยามเฝ้าระวังระดับน้ำ การตั้งโรงครัวทำอาหารแบ่งทีมกันออกไปแจกจ่ายให้สมาชิกที่เดือดร้อนอย่างทั่วถึง มีความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชนใน เช่น สาธารณะสุข เทศบาล ธนาครกรุงไทย ปูนซิเมนต์ไทย มูลนิธิชุมชนไท สสส. พอช. ฯลฯ และมีการประชุมสรุปบทเรียนร่วมกัน พบว่าการช่วยกันเองทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนดีขึ้น และควรขยายไปหลาย ๆ สายคลองในเขตปทุมธานีที่น่าสนใจ คือ มีแผนจะติดบ้านให้มีได้ถุนสูงขึ้น (ในหลังที่ทำได้) และจัดหาเรือ เพื่อปรับตัวปรับใจอยู่กับน้ำท่วมขังให้ได้ (ตามภูมิปัญญาและวิถีของคนไทยเชื้อสายมอญในพื้นที่นั้น)</p> <p>รวมทั้งการประสานหรือรณรงค์ทำความเข้าใจกับคนกรุงฯ ฯ ในพื้นที่ติดกันแต่น้ำไม่ท่วมให้ออกมาช่วยชุมชนที่ต้องเสียสละจมน้ำ เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น ในระยะต่อไป</p>
<p>3.อุบลราชธานี อำเภอเมือง และ อำเภวารินชำ ราบ (8 หมู่บ้าน)</p>	<p>จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่รวมของแม่น้ำสายต่างๆ จากโคราช บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ (อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย เหมือง จึงอยู่เหนือจังหวัดอุบล ฯ ทั้งหมด รวมทั้งระบบเหมืองฝาย จัดเก็บน้ำจนเต็ม เพื่อการเกษตร) อุบล ฯ จึงเป็นจุดรับน้ำหลังสุด และอาจจะมีผลกระทบรุนแรงได้</p> <p>เครือข่ายชุมชนแออัด ในอุบลราชธานี มีจำนวน 22 ชุมชน แต่มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากปีละประมาณ 3 เดือน อยู่ 8 ชุมชน ซึ่งต้องขนย้ายสิ่งของขึ้นมาทำเพิงบนถนน ทำให้เกิดความเสียหาย เช่น โถงน้ำแตก บานประตู/ หน้าต่าง ฝาบ้าน ฯลฯ เป็นช่วงที่ชาวบ้านคนจนต้องมีภาระหนี้สิน (นอกกระบบ) จากน้ำท่วม โดยไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาช่วยเหลือแบบยั่งยืน (ยกเว้นเอาของมาแจก บรรเทาทุกข์เป็นครั้งๆ) ทั้งที่เป็นภัยพิบัติมาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งการไม่ควบคุมการถมที่ดินในการพัฒนาเมือง และการสร้างเขื่อนปากมูล</p> <p>นักพัฒนาประมาณการว่าแต่ละครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรื้ออุปกรณ์บ้านบางส่วน เช่น ประตู หน้าต่าง ขนย้ายสิ่งและกลับไปสร้างใหม่หลังน้ำลดไม่ต่ำกว่าครอบครัวละ 30,000 บาท ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวมีผู้เดือนไม่ต่ำกว่า 1.500 ครัวเรือน</p> <p>แต่ในปีที่ผ่านมา ภาวะน้ำท่วมเพิ่มเป็น 6 เดือน ทำให้เกิดปัญหากับคนจนมากยิ่งขึ้นอีก 1 เท่าตัว ชุมชนมีความพยายามปรับตนเองตามที่ได้ทำได้ เช่น การสร้างแพไม้ไผ่เพื่อเก็บของ (ช่วงหลังไม่มีทุนเพราะผู้พัง) การเอาตาข่ายมากางรอบบ้านป้องกันงูและดักปลาไปในตัว หรือการเฝ้าระวังฟุ้งข่าระดับน้ำในเขื่อนปากมูลและคาดการณ์ภาวะน้ำท่วม</p>

	<p>จึงควรสนับสนุนเพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันหรือแก้ปัญหาให้ดีขึ้น โดยใช้ความร่วมมือหลายฝ่าย ทั้งชุมชน ท้องถิ่น นักวิชาการ ฯลฯ อันจะเป็นต้นแบบของการมีส่วนร่วมจัดการน้ำท่วมของชุมชนในภาคอีสาน ซึ่งจะขยายผลไปสู่จังหวัดใกล้เคียงได้</p> <p>รวมทั้งต้องมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดการระบบน้ำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปได้สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัย ระบบการจัดการน้ำในภาคอีสาน และได้มีการประสานกันในระยะต่อไป</p>
<p>4.กรุงเทพฯเขต บางขุนเทียน เชื่อมอ่าวต๋อง (10 หมู่บ้าน)</p>	<p>เครือข่ายรักษ์ทะเลกรุงเทพฯและสิ่งแวดล้อม (เป็นสมาชิก เครือข่ายรักษ์อ่าวไทยตอน หรือ อ่าวต๋องอ มีสมาชิก 7 จังหวัด คือ บางขุนเทียน (กทม.) เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี</p> <p>มีปัญหาทั้งการกัดเซาะชายฝั่ง และน้ำท่วม ซึ่งเป็นปัญหาภัยพิบัติเฉียบที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีการชดเชยเยียวยา ชาวบ้านต้องหาทางป้องกันตนเองโดยลงทุนทำนังกั้นคลื่นแต่ละรายไม่ต่ำกว่า 150,000 บาทต่อปี ชุมชนต้องเสียที่ดินถูกกัดเซาะไปแล้วมากกว่า 3,500 ไร่</p> <p>เครือข่าย ฯ ไม่เห็นด้วยกับการแก้ปัญหากัดเซาะชายฝั่งโดยใช้ไส้กรอกทรายเพราะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สัตว์น้ำ และทำนาร่องศึกษาวิจัยการแก้ปัญหาในรูปแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดทำเขื่อนไม้ไผ่สลายพลังคลื่นระยะทาง 1 กิโลเมตร โดยการสนับสนุนของมูลนิธิชุมชนไท พอช. และนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ยกเลิกโครงการไส้กรอกทรายและ ต่อมากรมทรัพยากรชายฝั่งสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม ในพื้นที่ซึ่งเกิดดินงอกและน้ำท่วมถึง เครือข่าย ฯ เสนอให้เป็นสิทธิร่วมของชุมชน เสนอรัฐหามาตรการในการจัดการที่ดินชายฝั่งที่ทิ้งร้างขาดการป้องกัน ชาวบ้านเชื่อว่าการสำรวจน้ำมันในอ่าวไทยก็ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลาโลมาจึงมีการคัดค้าน เครือข่ายร่วมกับภาคี ความร่วมมือ เสนอ พรบ.การจัดการชายฝั่ง ฯ ทั้งเสนอต่อรัฐบาลและเวทีปฏิรูปประเทศ รวมทั้งเครือข่าย ฯ ยังไม่มีแผนรับมือป้องกันภัย ทั้งที่มีข่าวภัยสึนามิและคลื่นยักษ์ตัวสูงในอ่าวไทย เป็นระยะ</p>
<p>5.สงขลา ต.ท่าหิน คาบสมุทรสทิง พระ (9 หมู่บ้าน)</p>	<p>ตำบลท่าหิน คาบสมุทรสทิงพระ เป็นพื้นที่ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่ครอบคลุมจังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ในระยะที่ผ่านมามีปัญหาภัยพิบัติหลายรูปแบบ ทั้งพายุหมุน น้ำท่วม น้ำทะเลหนุนสูง ฯลฯ</p> <p>ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีเครือข่ายองค์กรชุมชนรอบ ๆ ทะเลสาบประกอบด้วย 7 โซน คือ โซนคาบสมุทร โซนเมือง(หาดใหญ่) โซนทะเลน้อย โซนพรุควนเครง โซนป่าต้นน้ำ (เทือกเขา) โซนทะเลสาบฝั่งตะวันตก โซนทะเลสาบตอนล่าง มีคณะกรรมการบริหารจัดการลุ่มน้ำระดับชาติที่มีทั้ง ภาครัฐภาคเอกชน นักวิชาการ ชุมชนและท้องถิ่นเข้าร่วม</p> <p>ที่ผ่านมามีกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการฟื้นฟูวิถีชีวิตเป็นหลัก แต่ยังไม่แผนรับมือป้องกันภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ</p>

	<p>หลังเกิดเหตุ แคนน้ำตำบลท่าหิน เป็นหลักในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการสร้างบ้านและแก้ปัญหาอื่นๆในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบหลายตำบล รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายผู้ประสบภัยสินามิ ฯ และ พอช.สนับสนุนงบประมาณการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ จึงควรสนับสนุนและยกระดับกระบวนการที่ดำเนินการมาแล้ว เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบ ในการขยายผล และเป็นพื้นที่เรียนรู้ของตำบลอื่นๆในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ รวมทั้งการประสานกับกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการภัยพิบัติ โดยภาพรวมของจังหวัดสงขลา</p>
	<p>หมายเหตุ 1 : ลพบุรี 2 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่รองรับน้ำและท่วมขังนาน นักวิจัยในพื้นที่ทำการบันทึกสภาพปัญหาและความพยายามในการจัดการระหว่างน้ำท่วม แต่ล่าสุดมีหน่วยงาน / องค์กร ลงไปดำเนินการในพื้นที่หลายองค์กรแล้ว จึงจะเป็นพื้นที่ประสานให้เกิดการเรียนรู้</p> <p>หมายเหตุ 2 : ภัยพิบัติเกิดขึ้นทั่วทุกภาคในประเทศไทย จึงมีงบสนับสนุนการจัดการภัยพิบัติฉุกเฉินในพื้นที่อื่น ในระหว่างดำเนินโครงการ ฯ</p>

กลวิธีและกิจกรรม

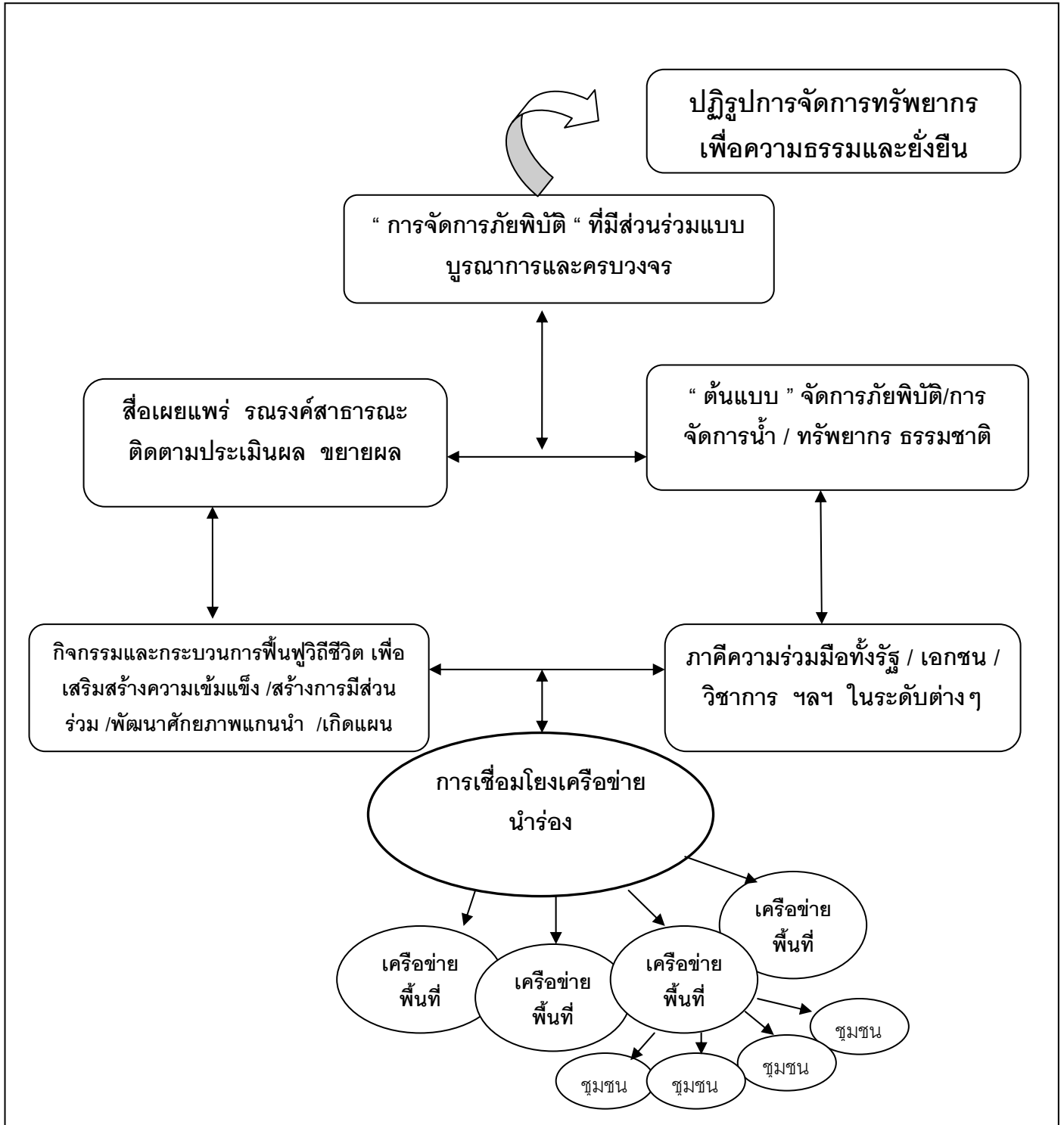
- ใช้ “ กิจกรรมและกระบวนการฟื้นฟู ” สร้าง “ การมีส่วนร่วม “ ทุกระดับ
- สร้าง “ กลไก “ ความร่วมมือ ในระดับต่างๆ ตามความพร้อม
- มีนักจัดระบบชุมชน และที่ปรึกษาด้านต่างๆของชุมชน
- มีทีมติดตามประเมินผลและจัดทำสื่อเผยแพร่เป็นระยะ
- สนับสนุนกองทุนฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน ในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ
- จัดทำแผนร่วมกัน ทั้งแผนฟื้นฟูชุมชน และแผนป้องกันภัยพิบัติ
- พัฒนาศักยภาพแกนนำ ทั้งระดับชุมชน และเครือข่าย
- เชื่อมโยงกับภาคีความร่วมมือหลายฝ่าย เพื่อจัดการทรัพยากรร่วมกัน
- ยกกระดับ และ ขยายผลสู่สังคมสาธารณะและนโยบาย

รายละเอียดกิจกรรมพอสังเขป

1. สนับสนุนการมีส่วนร่วมฟื้นฟูอาชีพ รายได้ อาทิเช่น การเกษตร ทั้ง ปลูกผัก การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์
2. สนับสนุนจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพึ่งตนเองในรูปแบบและขนาดที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน
3. สนับสนุนการพัฒนากลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อให้ความร่วมมือ เข้มแข็งขึ้น อาทิเช่น เด็ก เยาวชน ผู้หญิง
4. สนับสนุนการซ่อมสร้างบ้าน และเครื่องมือประกอบอาชีพอื่นๆ โดยการร่วมมือกันระดมทุนจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

5. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การดูงาน การประชุม สัมมนา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของชุมชนและเครือข่าย
6. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของแกนนำเครือข่ายชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม เวทีแลกเปลี่ยน
7. สนับสนุนการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและการฝึกซ้อมตามแผน
8. สนับสนุนการจัดทำสื่อเผยแพร่เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการ
9. สนับสนุนให้ชุมชนและเครือข่าย มีที่ปรึกษา ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลายๆด้านเช่น นักจัดระบบชุมชน นักวิชาการ สถาปนิก ฯลฯ
10. สนับสนุนการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ฟื้นฟูภูมิปัญญาของท้องถิ่น
11. สนับสนุนให้เกิดกลไกร่วมระหว่างชุมชน เครือข่าย ภาครัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้อง เช่น ระดับตำบล ระดับอำเภอ จังหวัด
12. สนับสนุนการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ฉุกเฉินกรณีเกิดภัยพิบัติในพื้นที่อื่นๆในระหว่างดำเนินการ โดยหนุนให้เครือข่ายเป้าหมายในโครงการและเครือข่ายชุมชนอื่นๆที่พร้อม ไปหนุนช่วยชุมชนประสบภัยฉุกเฉิน
13. สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนระหว่างจังหวัดในกลุ่มเป้าหมาย และจังหวัดอื่นๆที่สนใจ
14. สนับสนุนการติดตามถอดบทเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่องทั้งช่วงประสบภัย และช่วงเข้าร่วมกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิต
15. สนับสนุนการรณรงค์ เพื่อผลักดันให้การมีส่วนร่วมป้องกันภัยพิบัติ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นนโยบายสาธารณะ

รายละเอียดงบประมาณ

การผลักดันเชิงนโยบาย

1. การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ
2. การประสานกับแผน / ทิศทางการแก้ปัญหาในระดับจังหวัด เช่น สงขลา และนครราชสีมา
3. การประสานร่วมมือกับงานศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและการปรับตัวของชุมชน ในพื้นที่
อำเภอต่าง (ความร่วมมือ เอไอที มูลนิธิชุมชนไท และ อีก5เมืองในเวียดนาม /อินโดนีเซีย) และพื้นที่
จังหวัดสงขลา (งานศึกษาวิจัยของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย)
4. การยกระดับเรื่องภัยพิบัติเป็นวาระหลักในเวทีสมัชชาปฏิรูปประเทศ ปี 2555
6. การผลักดันตั้งองค์การสนับสนุนการเสริมความเข้มแข็งการจัดการภัยพิบัติของชุมชน ท้องถิ่น และมีกองทุน
สนับสนุนจริงจัง รวมทั้งการบรรจุหลักสูตรการศึกษา
7. การผลักดันให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรื่องภัยพิบัติกับนานาชาติ

การติดตามประเมินผล

1. ประเมินผลแบบมีส่วนร่วมของเครือข่าย ฯ โดย การระดมความคิดเห็นและประเมินจุดอ่อนจุดแข็ง
รวมกันและภาพรวมของการถอดบทเรียน ตามแผนงานของโครงการ
2. ประเมินจากผลรูปธรรมกิจกรรมการดำเนินงาน และผลการเกิดกลไกในระดับต่างๆ ผลการผลักดันการ
แก้ปัญหาเชิงนโยบาย
3. การลงพื้นที่เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน (กรณี สสส.มีผู้ประเมินภายนอก)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดรูปธรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนหลังประสบภัยน้ำท่วมโดยชุมชนและเครือข่ายเป็นแกนหลัก
2. เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความร่วมมือ ระหว่างองค์กร อาทิเช่น ชุมชน เครือข่าย
หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ฯลฯ
3. เกิดรูปธรรมการพัฒนาแนวราบ ที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน แทนการพัฒนาแนวตั้ง
4. เกิดกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการทำของกลุ่มคนและสามารถพัฒนาไปสู่เรื่องอื่นได้
5. เกิดแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ สามารถพึ่งตนเองได้และไปช่วยชุมชนอื่นๆได้
6. เกิดกลไก หรือ คณะกรรมการ หรือ คณะทำงาน ในการจัดการภัยพิบัติร่วมกันในชุมชน ท้องถิ่น
7. เกิดแผนการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน ทั้งระยะสั้น และระยะยาว
8. เกิดกระบวนการคิดค้นและนำร่องกองทุนการฟื้นฟูตนเองหลังภัยพิบัติ
9. เกิดการรวบรวมข้อมูล / รูปธรรมปัญหาและการพัฒนาของชุมชน อย่างเป็นระบบ
10. เกิดความตระหนักในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติจากภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป
11. เกิดบทเรียนภาคปฏิบัติระดับชุมชนสำหรับการประยุกต์ใช้ในการรับมือภัยพิบัติครั้งต่อไป

12. เกิดกระบวนการผลักดันนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติ และ การจัดการทรัพยากร โดยการมี
กลไกร่วมของทุกภาคส่วน
13. เกิดกระบวนการสื่อสารปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ผู้สูงอายุ สังคม สาธารณะและระดับนโยบาย
14. เกิดแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย โดยชุมชนที่ได้รับผลกระทบร่วมขับเคลื่อน

ผู้เสนอโครงการ

มูลนิธิชุมชนไทย (ChumchonThai Foundation)

เลขที่ ๑๑ ซอยบ้านสีส้ม ถนนกรุงเทพกรีฑา ห้วยขวาง เขตบางกะปิ กทม.

๑๐๒๕๐ โทร.๐๒ - ๓๗๙๕๓๘๖-๗ โทรสาร ๐๒ - ๓๗๙๕๓๘๘

www.chumchonThai.or.th

ประธานงาน : นางปรีดา คงแป้น ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนไทย

มือถือ : ๐๘๑-๖๑๒๑๒๕๐ Email : preedakong@hotmail.com

และ นายไมตรี จงไกรจักร์ เครือข่ายผู้ประสพภัยสึนามิและสิทธิชุมชน

ที่ปรึกษาโครงการ

ดร. มรว.อคิน ทรัพย์พัฒน์ นักวิชาการ

อ.บัณฑิต อ่อนดำ นักวิชาการ

นายจ่านงค์ จิตรนิรัตน์ ที่ปรึกษาเครือข่ายผู้ประสพภัยสึนามิ

กรอบการถอดบทเรียนการจัดการชุมชนหลังภัยพิบัติ

การถอดบทเรียนประกอบด้วย การศึกษากระบวนการจัดการตนเองร่วมกับการช่วยเหลือของภาคประชาสังคม ตั้งแต่ภาวะฉุกเฉิน จนถึงภาวะฟื้นฟู ซึ่งบทเรียนที่ได้เพื่อให้ชุมชนสะท้อนสำหรับการรับมือกับภัยพิบัติในครั้งต่อไป นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการตัวเอง การสร้างกรอบงานที่หน่วยงานต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจนในสถานการณ์ภัยพิบัติ และสร้างแนวคิดเชิงนโยบาย

ศึกษาแต่ละชุมชนที่มีบริบทแตกต่างกัน เรียนรู้ best practice ค้นหาความแตกต่างและแสวงหาจุดร่วมในการดำรงชีวิตและการจัดการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนบทเรียนภาคปฏิบัติระดับชุมชนเพื่อประยุกต์ในการรับมือภัยพิบัติครั้งต่อไป

จุดประสงค์

1. สะท้อนบทเรียนจากภัยที่ผ่านมาเพื่อสร้างความตระหนักในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติจากภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป
2. สะท้อนปัญหาที่พบในการจัดการชุมชนหลังภัยพิบัติ ทั้งการช่วยเหลือและการฟื้นฟู เพื่อปรับปรุงการสนับสนุนจากภายนอกที่สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนและการจัดการตนเองของชุมชนต่อไป

วิธีการดำเนินงาน เป็นการถอดบทเรียนไปพร้อมๆกับการทำงานฟื้นฟู โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์บุคคลและการโฟกัสกรุ๊ปในเวทีชุมชน เพื่อศึกษาถึงการจัดการตนเองของชุมชนในระยะฉุกเฉิน คือ ช่วงวิกฤตชีวิตใน 1-3 วันหลังจากประสบภัย และ ช่วงวิกฤตปากท้องใน 3-7 วันหลังประสบภัย ไปจนถึงช่วงฟื้นฟูวิถีชีวิตในการฟื้นฟูที่พักอาศัยและการทำมาหากิน ซึ่งรายละเอียดในการถอดบทเรียนนั้นจะประกอบด้วย

1) . การศึกษาบริบททางสังคมที่มีต่อการจัดการ

ศึกษาระบบการจัดการของภาครัฐที่ผสมกับระบบการจัดการตัวเอง (self-organize) ของชุมชน และการสนับสนุนความช่วยเหลือจากอาสาสมัคร/องค์กรพัฒนาเอกชน โดยศึกษาทั้งปัญหาพร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขในการดำเนินงานระหว่างการดำเนินงานในแต่ละช่วงที่พบความขัดแย้งทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชนซึ่งก่อตัวหรือคลี่คลายในภาวะภัยพิบัติ เช่น

- ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ
- การเมืองการปกครองในพื้นที่
- หน้าที่ที่ชัดเจนของผู้ใหญ่บ้านที่ควรที่จะเพิ่มเติมเข้าไปในการจัดการภาวะวิกฤต
- บทบาทของทีมแกนนำชุมชนในการตั้งต้นที่จัดการของบริจาคซึ่งมีภาครัฐหรืออาสาสมัครจากภายนอกชุมชนมาบริจาคของ

- บทบาทของกลุ่มผู้หญิงในการมีส่วนร่วมต่อการรับมือกับวิกฤติในระยะต่างๆ เช่น การช่วยกันสำรวจกลุ่มเปราะบางในชุมชนในระยะวิกฤตชีวิต และการตั้งโรงครัวชุมชนโดยการจัดการตนเองของกลุ่มแม่บ้านในช่วงวิกฤตปากท้อง

2) . การจัดการของบริจาค

การจัดการของบริจาคเป็นดาบสองคมของการจัดการชุมชนหลังภัยพิบัติ หากจัดการได้ดี สิ่งดีๆ เหล่านี้จะเป็นพลังที่ผลักดันให้คนในชุมชนร่วมแรงกันดำเนินงานขั้นต่อไป แต่หากเกิดปัญหา ก็สามารถทำให้ความร่วมมือกันระยะต่อไปไม่เกิดขึ้นอีกเช่นกัน เนื้อหาของบทเรียนในการจัดการของบริจาคนั้นประกอบด้วย

- การตั้งกองกลาง : กระบวนการเตรียมที่รับของจัดการแบ่งของ
- การระดมทรัพยากร : ทั้งในระยะวิกฤตชีวิต วิกฤตปากท้อง การฟื้นฟู เช่น การระดมทรัพยากรในพื้นที่เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งและช่วยโยกความสัมพันธ์ในท้องถิ่นให้ช่วยเหลือกันเอง, การจัดของที่ควรใส่ในถุงยังชีพตามความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ประสบภัย
- Logistic : กระบวนการกระจายของให้ทั่วเท่าเทียม, ข้อควรปฏิบัติในการเข้ามาของผู้บริจาคที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการสัญจรในชุมชน

3) . การจัดการอาสาสมัคร

ระหว่างที่ประสบภัยฯ อาสาสมัครในชุมชนเกิดขึ้นเอง และมีการแบ่งบทบาทกันเองโดยอัตโนมัติ ซึ่งมักจะเป็นไปตามประสบการณ์ที่ผ่านมา เช่น

- พ่อบ้านหรือแม่บ้านที่ผ่าน อบรม. จัดการเรื่องการเดินทาง มาช่วยในการโบกรถ จัดการที่จอดรถหน้า จัดการเรื่องขับเรือขนส่งคนป่วย คนสัญจร ประสานเครือข่ายวิทยุเพื่อขอความช่วยเหลือ
- แม่บ้านที่เป็น อสม.ที่ผ่านเรื่องสาธารณสุขพื้นฐานมาช่วยในการสำรวจกลุ่มเปราะบางในชุมชนทั้งคนแก่ เด็กอ่อน และ คนพิการ
- กลุ่มแม่บ้าน ที่ช่วยในเต็นท์ของบริจาคและจัดตั้งโรงครัว
- อื่นๆ

4) . การจัดการหลังน้ำลด

ไปสู่การเตรียมพร้อมป้องกันภัยพร้อมๆกับการฟื้นฟูชุมชน เช่น การฟื้นฟูอาชีพ การฟื้นฟูบ้าน การฟื้นฟูพื้นที่สาธารณประโยชน์ รวมไปถึงการป้องกันภัยในอนาคต เช่น การทำพังกั้นน้ำ การทำเขื่อน การจัดสรรพื้นที่แก้มลิง หรือการลดผลกระทบพื้นที่ที่อยู่ในทางน้ำในมีความปลอดภัยมากขึ้น

5) . อื่นๆ เช่น ภัยพิบัติเชิงนโยบายจากการผันน้ำไปท่วมที่อื่นที่แต่ละชุมชนจะสะท้อน การแก้ปัญหาเชิงนโยบายที่ภาครัฐควรปรับปรุง หรือปัญหาในประเด็นอื่นๆ ตามแต่ชาวบ้านจะเสนอ